

DOLDERSE KRONIEK

15e jaargang nr. 2 - mei 2012

www.historischeverenigingdendolder.nl

Uitgave van de Historische Vereniging Den Dolder

Historische Vereniging Den Dolder

Opgericht 9 april 1997.

15e jaargang nr. 1, januari 2012

Verschijnt in de maanden: januari, mei en september.

Bestuur

Voorzitter: Petra Koek,
Dolderseweg 230, 3734 BR Den Dolder
tel. 030-2258492, voorzitter@historischeverenigingdendolder.nl

Secretaris: Dick van Lier,
Paltzerweg 299, 3734 CM Den Dolder
tel. 030-2284505, secretaris@historischeverenigingdendolder.nl

Penningmeester: Ruud van der Sar,
Dolderseweg 93-D, 3734 BE Den Dolder
tel. 030-889 24 95, penningmeester@historischeverenigingdendolder.nl
Betaling graag op ING rekening 7739816 t.n.v. Historische Vereniging Den Dolder

Redactie en Layout: Frits Stuurman
Hezer Enghweg 122, 3734 GV Den Dolder
tel. 030-2280163, redactie@historischeverenigingdendolder.nl

Druk: Drukkerij Biga Groep BV
Postbus 164, 3700 AD Zeist
tel. 030-8503200, www.bigagroep.nl

Tekstvoorstellen en reacties naar de redactie.

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Den Dolder.

Het aanmeldingsformulier voor de vereniging vindt u op de website. Het lidmaatschap van de vereniging leidt steeds tot een stilzwijgende verlenging per kalenderjaar.

Opzegging als lid van de vereniging kan mondeling, schriftelijk of via elektronische weg tot stand worden gebracht en dient tenminste vier weken voor het einde van het verenigingsjaar te geschieden aan de penningmeester.

De contributie bedraagt € 15.00 per jaar.

Betaling is mogelijk op ING rekening 7739816 t.n.v. **Historische Vereniging Den Dolder**.

De Historische Vereniging beschikt over de ANBI verklaring ("Algemeen Nut Beogende Instelling"). Dit betekent dat uw gift (geheel of gedeeltelijk) in mindering kan worden gebracht op uw belastbaar inkomen.

De homepage op internet van de vereniging is: www.historischeverenigingdendolder.nl

ISSN: 1389-0026

Redactioneel

Gelukkig waren er heel wat positieve reacties op de nieuwe uitvoering van ons blad. Inderdaad is er veel meer mogelijk, ook door de bredere bladspiegel. Niet dat het er makkelijker van wordt voor de redactie. Er is een aspect bij gekomen om op te letten: hebben we voldoende kleurig materiaal beschikbaar voor de illustraties. Maar ook in wat we vroeger beschouwden als "eenvoudig" zwart/wit blijkt nog wel wat kleur te zitten. Let u maar eens op de reproductie van de krantenplaatjes in dit nummer.

De vele leden van DOSC zullen verrast zijn over het verhaal dat Petra Koek voor ons schreef: een stukje geschiedenis van de afdeling gymnastiek. We hebben het geluk dat de dames Titia van der Bult en Riek Heens ons uit eigen ervaring kunnen vertellen. Oral history, daar moeten historische verenigingen het in belangrijke mate van hebben. Wij zijn er blij mee, al moeten we oppassen dat we zo hier en daar ook verifiëren en opzoeken in oud archief.

Veel Doldenaren waren, of zijn, in dienst van "De Remia". Een gedurfd project: de geschiedenis van Remia. Zoeken in het archief en vooral weer mensen vragen over vroeger. Ik denk dat we in korte tijd heel wat gegevens hebben verzameld, voor een klein deel uit het eigen archief van de vereniging, maar vooral ook uit kranten. Dat is leuk van deze tijd dat je in oude kranten kunt zoeken naar, in dit geval, het woord "Remia". Dat leverde veel op, enerzijds het Utrechts Nieuwsblad via Het Utrechts Archief, maar anderzijds via de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag krantenberichten uit het Limburgsch dagblad en de Friese Koerier. En zelfs in Nieuw Suriname en een publicatie van Nieuw Guinea komen we Remia tegen.

We kunnen lang niet alles publiceren, maar het is er dan toch maar en wie weet komt het later van pas.

Veel hebben we gehoord van Gerrit Brinkhorst die lange tijd vertegenwoordiger van Remia was en als zodanig zelf de producten afleverde bij melkboeren en kruideniers.

Het tweede deel over Remia komt in het septembernummer, met nog meer kleur, want de winkels die Remia producten verkochten werden van goed reclame-materiaal voorzien, en er werden geschenkenfolders uitgegeven.

En dan nog iets nieuws: We willen u kennis laten maken met de nieuwe straten in Den Dolder, en vooral met de mensen naar wie die straten zijn genoemd. Tegelijkertijd willen we de bewoners van die straten kennis laten maken met onze vereniging.

Frits Stuurman

Rectificatie

Wij attenderen op enkele typefouten in voorgaande nummers:

Dolderse Kroniek mei 2010: blz. 25 en 27: In de onderschriften van de foto's wordt gesproken over Corry, dat moet zijn Conny.

Dolderse Kroniek mei 2011: blz. 1: In de eerste regel staat "gebrouwd" dat moet zijn gebouwd.

DOSC gymnastiek: een stukje geschiedenis

Door Petra Koek

Wie Den Dolder hoort noemen, noemt al snel Remia, Overtoom en de Stichting. Maar daarna komt toch DOSC. Een grote omni-sportorganisatie die in 2013 haar 65-jarig jubileum zal vieren. Omni-sport wil zeggen meer dan 1 sport en dat klopt vandaag de dag:

badminton, darts, jeu de boules, tafeltennis, volleybal, schaken, klaverjas, gymnastiek en natuurlijk voetbal wordt er beoefend. Hoe is die grote organisatie ooit begonnen in 1948? Daarover sprak ik met de dames Van der Bult en Heens op aanraden van Bodes de Vries die voor de gelegenheid was aangeschoven.

Hoe het begon

Zij waren er bij, vanaf het eerste uur. Sterker nog, zij zorgden ervoor dat de 100 (!) betalende leden van de Dolderse tak van de vereniging BATO uit Zeist goed terecht

kwamen in de nieuwe sportorganisatie DOSC (het ledental van de gym is nu inmiddels zo'n 400!).

BATO Zeist had een afdeling in Austerlitz en in Den Dolder en daar wilde BATO eigenlijk van af. De heer Roggeveen was voorzitter van de BATO in Zeist. De dames deden de administratie (en haalden de contributie op) en zochten een oplossing. Zij hoorden dat er een vergadering zou zijn voor de oprichting van een voetbalclub. Riek Heens en de heer Roggeveen gingen daar naar toe. Wethouder mevrouw Inden-Reiss vond

het een goed idee dat de gymnastiek van BATO zich zou aansluiten bij de voetbalvereniging en de vele betalende leden toe te voegen aan deze nieuwe club. Zo droegen beide sporten in de begintijd samen de kosten van de organisatie. Voorzitter van de afdeling BATO

De groep van de gehuwde dames in 1950. Onberispelijke kleding is/was belangrijk, op de shirts het ronde DOSC insigne in rood.

Van links naar rechts, bovenste rij: ?, mw Maarssen, mw Klok, mw Frieda Vlastra, dhr Roggeveen.

Tweede rij: mw Janny Borra, mw Hennie Scholten, mw Dangemond, mw Dorien v.d. Dijssel, mw Egberts, mw Titia v.d. Bult, mw Jantje v.d. Hoven. Onderste rij: mw Doornekamp, mw Van Nimwegen, dhr Egberts (de trainer), mw Jopie v.d. Broek.

Den Dolder was Wiebe Tijsma. Ko van Mil was de oprichter van de voetbalclub. De gymnastiek en de voetbal werden zo samengevoegd en vormden een unieke combinatie en het begin van een omni-sportvereniging: een vereniging voor meer sporten. Dat dit een goed concept was, is in de loop van de jaren wel gebleken. Door de vereniging vanaf het begin open te stellen voor alle sporten konden sporten af- en aanhaken. Heel praktisch!

Gym voor iedereen

De gymnastiekvereniging was er voor jong en oud, man en vrouw.

Er waren aparte groepen voor kinderen vanaf 6 jaar, vanaf 14 jaar en een aparte groep voor gehuwde vrouwen. Om de week waren er op zaterdag wedstrijden en zo gingen er vaak 30 tot 40 kinderen onder begeleiding van enkele moeders – die natuurlijk ook moesten helpen bij het aan- en uitkleden –

Meisjes van de gymgroep tijdens de intocht van een Avondvierdaagse. Naar schatting jaren 60

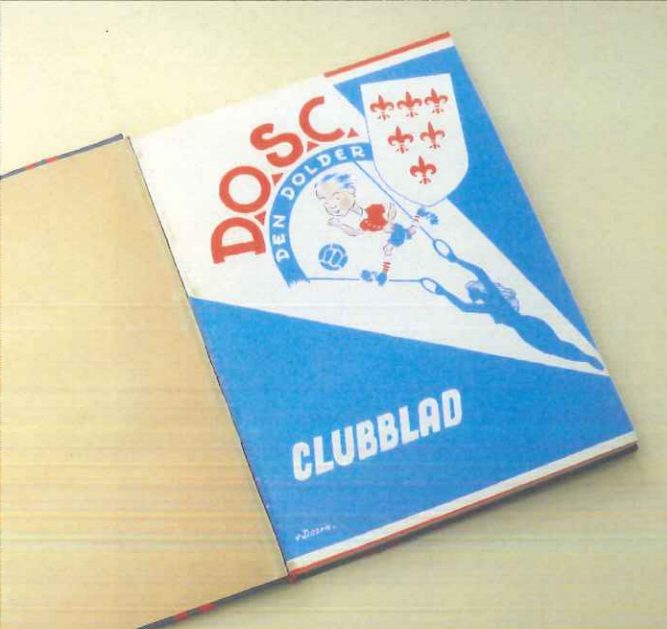

Demonstratie door een andere club bij het 50 jarig bestaan van DOSC, 5 november 1998

op de fiets naar Baarn, Soest, Zeist, Bilthoven en Austerlitz. Op de fiets? Ja, want als er al extra geld was binnen de vereniging, dan ging dat naar de voetballers: die gingen voor uitwedstrijden met de bus... Dames jureerden de wedstrijden – daar hadden zij een opleiding voor gevolgd onder leiding van Lenie Lens – en deden nog duizend andere dingen rondom die zaterdagen. Want de mannen waren aan het voetballen! Er waren 6 dames, voor elke commissie (leeftijdsgroep of damesgroep) en één van hen werd afgevaardigd naar het hoofdbestuur van DOSC.

Onberispelijke kleding

De kleding van de leden moest natuurlijk tiptop zijn bij de wedstrijden: mooie shirtjes – bloesjes met een open kraag – met een embleem – aanvankelijk rond, vaak zelf gemaakt achter de naaimachine thuis, later in de vorm van twee ringen – en daaronder zwarte broekjes. Later werden er ook wel gymnastiekpakjes gedra-

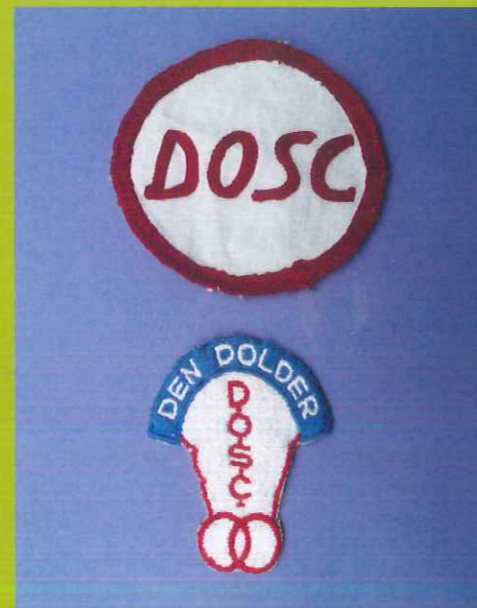
MAANDELIJKS CLUBBLAD VAN DE SPORTVER. *DOSC*
 Opgericht 1 November 1948

 2^e JAARGANG No. 1 MEI 1951

COMMISSIE van REDACTIE: REDACTEUR:
 D. J. Vredeveld, Paltzerweg 160^a J. van MIL,
 J. W. H. Willemsen, Hertenlaan 38 Pleineslaan 28

Administratieadres, Abonnementen enz.
 J. van MIL - Pleineslaan 28

Abonnementsprijs niet-leden: 10 ct. per nr.
 Abonn.prijs don. 75 ct per jaar (incl. porto)
 Stukken voor de Redactie te zenden voor de 1^e van iedere maand

Nu we het toch over die emblemen hebben verzoeken wij hiermede alle clubgenoten er zorg voor te dragen dat hun sportkleding zo spoedig mogelijk wordt voorzien van het officiële embleem. **Zeer eenvoudig kunt U het embleem aan de linkerkant van Uw shirt (op borsthoogte) bevestigen.** Drie drukknopjes en het embleem zit. Dus clubmakers U weet wat U te doen staat. De emblemen zijn tegen contante betaling verkrijgbaar bij Mevr. ZOOMER - DOLDERSEWEG 212, prijs F.1.-per stuk en U weet het, aan ieder embleem wordt F.0,20 verdiend. Deze winst zal gebruikt worden voor het aanschaffen van wedstrijdringen. Kent Uw plicht. Veel steun verwachten we van het sterke geslacht'.....'
 DE GYMNASTIEKCOMMISSIE.

ook iets bij voor de voetballers. Dit komt u echter tegen die tijd wel te weten. Kijken jullie allen, en vooral de Ouders van de jongere leden, nog even na of de kleding wel helemaal in orde is. Daar er de laatste tijd nogal veel nieuwe leden bijgekomen zijn, volgt hieronder nogmaals de voorgeschreven kleding.

VOOR ALLE GYM.LEDEN WITTE GYMNASTIEKSCHOENEN. GEEN SOKKEN. VOOR DE MEISJES DIE STRIKKEN DRAGEN, MOGEN DIT ALLEEN WITTE STRIKKEN ZIJN.

Afd. K l e u t e r s: (lesuur van 5.- tot 5.45 u.) MEISJES, zwarte broek, witte blouse zonder mouwen, met openslaande revers.

JONGENS, witte broek, wit interlock hemd zonder mouwen.

Afd. J o n g e n s: (lesuur van 5.45 tot 6.30 u.) witte broek, wit interlock hemd zonder mouwen.

Afd. M e i s j e s: (lesuur van 6.30 tot 7.15 u en van 7.15 tot 8.- u.)

witte katoenen blouse met korte mouwen en met openslaande revers, zwarte broek.

Afd. D a m e s (beide groepen): zwarte broek en witte blouse volgens bestaand model.

Zorgt allen, dat de kleding eind Mei klaar is. Er zal dan een kleine repetitie komen of alles O.K. is. Dit is niet alleen nodig voor de demonstratie maar ook voor de optocht in de BLOZ-week op 7 Juli.

DE GYMN. COMMISSIE

GYMNASTIEK

Om alle misverstanden en wrijvingen, betreffende de overgang naar een andere groep, in de toekomst te vermijden is het volgende bepaald: de leeftijd die men per 1 September van bepaald jaar bereikt heeft is de maatstaf voor de indeling in een bepaalde groep. Als men dus op 1 September 11 jaar is en men wordt b.v. 15 November d.a.v. 12 jaar, blijft men tot 1 September van het volgende jaar in de groep t/m 11 jaar. Overgang met de verjaardag zal dus niet meer plaats vinden. HET BESTUUR.

Enkele teksten uit het clubblad in het prille begin van DOSC in 1948

griep genau; vooral de jeugd onervoud niet veel last van. Zoals de meesten van jullie wel zullen weten is **dhr. Bezoooyen 6 Maart j.l. in het huwelijksbootje gestapt.** We zaten in spanning of hij deze daad zou doen in zijn sportbroek maar ter geruststelling van velen zij hier vermeld dat hij er in zijn lange broek als een normaal mens uitzag. De verkoop van insignes en emblemen is bevredigend maar er is nog voorraad. Tot de volgende keer.

DE GYMNASTIEKCOMMISSIE

KAMPIONENSCHAP

Rond embleem DOSC uit de begintijd, op eigen maaimachines geborduurd door dames van

DOSC. Dit werd bevestigd aan de linkerkant van het shirt.

Daaronder het embleem met de twee ringen van later, gemaakt door een borduurfirma. De emblemen werden met drie drukknopjes aan het shirtje bevestigd, zodat het voor de was kon worden verwijderd. Dit nieuwe embleem werd in het midden van het shirt gedragen.

Een certificaat van deelname aan de clubkampioenschappen 1983

CERTIFICAAT

S. V. **DOSC**

kast 8.0
 mat/vrijeoef. 8.1
 rekstok 7.8
 brug 8.0
 1^e Prijs 31.9

Het Bestuur van de afdeling Gymnastiek verklaart

Roel Stuurman

heeft deelgenomen aan de Clubkampioenschappen

Den Dolder, 9 november 1983

voorzitter

Optocht DOSC ter gelegenheid van 25 jaar bevrijding: 5 mei 1970.

Naast de auto Titia van der Bult

gen. De meisjes droegen ook zwierige, witte rokjes. Mevrouw Van Veluw zorgde jaren voor de kleding. Vergaderingen werden in café Hiensch gehouden, soms wel drie keer in de week; altijd kregen ze wel een (gratis) kroketje of een lekkere kop erwtensoep erbij. Hiensch fungeerde ook als kantine, want die had DOSC nog niet. Maar de heer Hiensch was jaren trouw bestuurslid, dus dat zat wel goed daar.

Professionele training

Er werd getraind onder betaalde, officieel opgeleide leiders en leidsters. Bij de uitvoeringen was turnen meer voor alle groepen, ritmische gymnastiek meer voor de vrouwen. Op de foto uit 1950 zitten en staan ze in vol ornaat. De heer Egberts was toen trainer.

In de zaal van de WA-hoeve

Er was veel contact met "de Stichting" (=Willem Arntshoeve) in die tijd en er werd geturnd in de Geheerzaal. Bij uitvoeringen werd er, als tegenprestatie - huur - op vrijdag de generale repetitie gehouden. Dan zat de Geheerzaal vol patiënten. Op zaterdagavond was er dan een uitvoering voor het dorp, waarna ook een feestavond met dansen onder begeleiding van de band van de WA-hoeve. Deze WADO-

band stond onder leiding van Teun de Bie. Op een van die avonden werd er promotie gemaakt voor DOSC: meisjes van de gymnastiek (in witte bloesjes) en jongens van de voetbal (met donkere shirts) stonden op het toneel met de tekst: WORDT DOSC LID.

De eeuwige tweedeling van Den Dolder – over het spoor of niet – was in de sportvereniging eigenlijk niet te merken. Het vechten tussen de scholieren van de christelijke en de openbare lagere school kwam in sportverband niet voor. Middenstanders en doktersdochters beoefenden samen de sport: Ja, sport verbreedert dus echt!

Bij de onderschriften van de foto's ziet u hier en daar een vraagteken. Denkt u te weten wie die persoon is? Laat het ons weten!

Op één van de uitvoeringen in de Geheerzaal van de Stichting werd reclame gemaakt voor lid worden van DOSC. Meisjes van de gymnastiek (in witte bloesjes) en jongens van de voetbal (met donkere shirts) stonden op het toneel met de tekst: WORDT DOSC LID. Helaas kennen we niet alle namen: W= Els v.d. Wouden; O= ?; R= Martha Meyling; D= ?; T= Riekje Meyling; D= (zoon van) Hiensch; O=?; Bertus Biezenbosch, een enthousiast voetballer; S=?; C=Dieneke Willemsen; L=?; I=Reina van 't Hoogh; D= ?; Arie van der Wouden.

Literatuur: Wilt u meer weten over de geschiedenis van DOSC, raadpleeg dan het boek: Dolderse Sportclub D.O.S.C., Uitgave ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan 1 november 1948 – 1 november 1998. Eigen uitgave van DOSC.

Voor dit artikel werden geïnterviewd:

Riek Heens: geboren 29 april 1927 in Utrecht. Kwam als kind van 1,5 jaar oud naar Den Dolder omdat vader Dissel overgeplaatst werd van de Binnenstichting (WA-stichting in de stad Utrecht) naar de WA-hoeve in Den Dolder.

Titia van der Bult: geboren 29 januari 1929 in Amsterdam. Zij kwam naar Den Dolder om te gaan werken bij het doktersechtpaar Meyling: Hij was professor diergeneeskunde aan de Universiteit van Utrecht; zij was psychiater op de WA-hoeve. Titia kende Den Dolder alleen maar van het reizen met de trein in de oorlog. Dan moesten de ramen dicht, want in de oorlog was het een gevaarlijk tracé vanwege het vliegveld Soesterberg. Zij had Mulo gedaan en daarna een huishoudelijke vervolgo-

leiding. Ze kwam te werken in de dieetkeuken van het Rode Kruis Ziekenhuis in Beverwijk. Via familie begreep zij dat er in Den Dolder werk was. Zo trok ze in bij het echtpaar Meyling en had het er goed. Ze ontmoette haar man Joop van der Bult in de geheerzaal (!) en trouwde na 4 jaar met hem. Ze kregen drie kinderen. Joop speelde als linksbuiten in het eerste elftal van voetbal DOSC.

Met dank aan Bodes de Vries die ons om de tafel bracht!

Verantwoording illustraties:

Blz., 2 , 3, 6 en 7: Archief Historische Vereniging
Blz. 5 rechts onder: Archief Frits Stuurman
Blz. 4 en 5 rest: Emblemen en ingebonden exemplaren Clubblad DOSC 1948-49: Archief Titia van der Bult

Remia: van mandfiets tot Sausenhart van Nederland (deel1)

Door Ruud van der Sar en Frits Stuurman

Het schrijven over de geschiedenis van Remia is geen sinecure. Gelukkig zijn we niet de eersten die daartoe een poging doen. Toen Remia 75 jaar bestond, in 2000, is al een kort overzicht gemaakt in drie achtereenvolgende nummers van het personeelsblad van Remia "Menuutje". Deze geschiedschrijvingen zijn de basis geweest van dit artikel en het vervolg daarvan in het volgende nummer. Bovendien zijn enkele mensen die de geschiedenis van het bedrijf goed kennen geïnterviewd. Zo is het mogelijk meer details weer te geven over de verschillende periodes en gebeurtenissen. Belangrijk in dit verband is de heer Th.H.P. Lammers (Tom) die vanaf 1946 in dienst was van N.V. Sticht-sche Margarinefabriek, een bedrijf dat later fuseerde met Remia. In 1979 verliet Lammers Remia op 60 jarige leeftijd.

Het begin van Remia

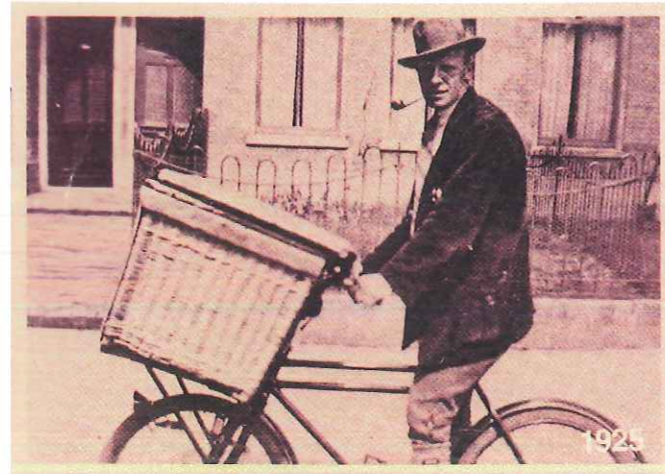
Grote zaken zijn meestal klein begonnen. Zo is dat ook met Remia.

Als oprichtingsdatum van het bedrijf wordt 19 oktober 1925 aangehouden. De heer A. de Rooij, op dat moment 20 jaar oud, kocht een

De heer A. de Rooij, oprichter van Remia

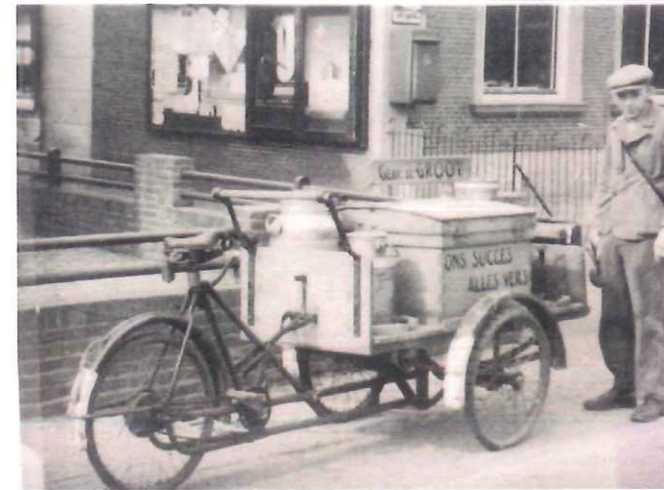
fiets met een grote mand er op. Hij vulde de mand met pakjes margarine en roomboter ging op pad om zijn waren te verkopen aan Amersfoortse huisvrouwen in de omgeving van zijn woning aan de Kapelweg. In korte tijd wist hij een goede klantenkring op te bouwen en na zo'n jaar of zeven werden de eerste winkeliers bezocht. Eén van die winkeliers was melkboer Wout Franken in

Het begin van Remia: een medewerker van Arie de Rooij verkoopt vanuit zijn mandfiets margarine en roomboter aan huisvrouwen in Amersfoort en omgeving

Advertentie in de Gooi- en Eemlander van 17 april 1944 waarin de firma De Rooij roomboter in het vooruitzicht stelt als er boterbonnen beschikbaar komen.

Melkboer Wout Franken begon net na de oorlog in Westbroek en Achttienhoven per bakfiets met het uitventen van melk, boter, kaas en eieren.

Hij werkte onder de naam Gebroeders De Groot, van wie hij de zaak had overgenomen. Omdat Franken zelf nog niet de vereiste papieren had en De Groot wel hield hij die naam. De melk en de karnemelk zaten in de melkbussen die op de kar staan, in de kist in het midden zaten o.a. kaas en eieren.

De foto stamt uit ongeveer 1946.

Westbroek die de margarine verkocht aan zijn klanten, de huisvrouwen van Westbroek en Achttienhoven. Zijn zoon Gijs Franken, die zijn hele leven kruidenierswaren verkocht aan klanten in Westbroek en omgeving vanuit een winkelwagen, weet nog dat een vertegenwoordiger van Remia, de heer Scholman met een transportfiets langs kwam bij zijn vader om de Remia margarine te verkopen. Dat deed hij nog met Amersfoort als thuisbasis.

De heer De Rooij ontpopte zich dus als grossier en dan verbaast het niet dat de administratie zo uitgebreid wordt dat dat niet even naast de verkoop kan. Hij stelt daarom een boekhouder aan, de heer M. van de Hooff,

die later nog eens Adjunctdirecteur van Remia zal worden. De ontwikkelingen gaan in die periode snel en De Rooij brengt margarine onder de merknaam Remia uit. Remia staat voor "De Rooij's Electriche Melangeer Inrichting Amersfoort". Dat betekent zoveel als dat hij in zijn eigen "mengerij" een melange maakt van in het groot ingekochte margarine en roomboter. Dat zal goed hebben gesmaakt, want de zaken blijven groeien. Hij start een eigen productieproces en doet dat in een bescheiden vetfabriek aan de Muurhuizen in Amersfoort. Te bescheiden, want al snel bleek het gebouw te klein en besluit hij de vetfabriek over te brengen naar zijn geboorteplaats Waddinxveen. Daar duurt het niet lang of er wordt een nieuwe afdeling opgestart: Bakkerijgrondstoffen.

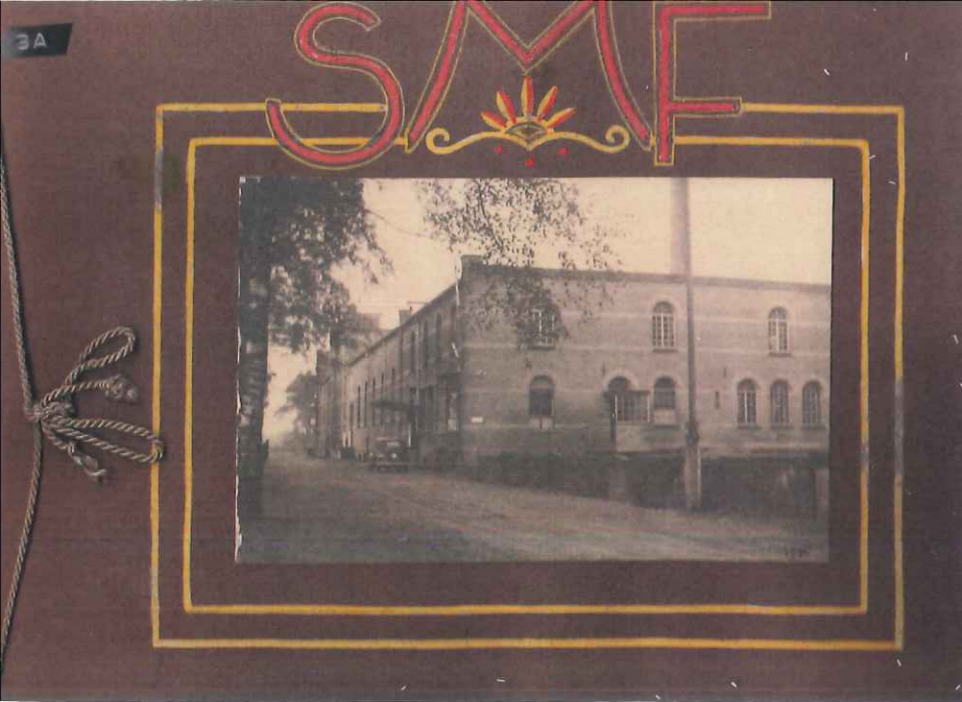
Maar Amersfoort blijft voor De Rooij kennelijk de meest aantrekkelijk vestigingsplaats. Hij bouwt aan de Isseltsche weg een nieuwe modern geoutilleerde fabriek, die op 5 februari 1940 wordt geopend. Hij heeft daar een personeelsbestand van 28 personen. In deze fabriek heeft Remia geproduceerd tot 1951. Dat betekent dat Remia de vele oorlogsgebeurtenissen zonder grote negatieve gevolgen beleefde.

NV Stichtsche Margarinefabriek (SMF)

Dat zelfde kon helaas niet worden gezegd van het collega-bedrijf Stichtsche Margarinefabriek die in 1940 was gevestigd in Soesterberg. Het bedrijf was gevestigd aan de Amersfoortse weg, daar waar nu Mondileder zit.

Tijdens een grote brand op 18 april 1941 op de Leuserheide, waarbij veel mijnen en vliegtuigbommen ontploften, werd de NV Stichtsche Margarinefabriek ernstig beschadigd. Het gebouw had een rieten dak en raakte door brand zo ernstig beschadigd dat productie niet meer mogelijk was.

Men moest dus op zoek naar andere bedrijfsruimte. Gelukkig lukte het directeur Holthuis om oude gebouwen van De Duif te kopen van de firma van Straten en

Boon die het complex van Unilever had gekocht. De SMF kon daarin een bedrijf opzetten. Omdat de gebouwen langdurig leeg gestaan hadden, groeiden de bomen zelfs in de gebouwen. Daarom was er veel werk aan het inrichten van de fabriek en pas in 1945 kon de productie op gang komen.

De firma Van Straten en Boon zat in de voorste gebouwen van wat vroeger de fabrieken van "De Duif" geweest waren. De SMF had de beschikking over de achterste gebouwen beneden. Boven in het zelfde gebouw zat lange tijd de Koekfabriek Schriek, afkom-

Fotoalbum over de Stichtsche Margarinefabriek van Tom Lammers. Het gebouw van zeepfabriek 'De Duif' waarin de Stichtsche Margarinefabriek zich vestigde nadat hun bedrijf in 1941 was verwoest. Het erkertje op de hoek markeert de kamer van directeur Holthuis. De ingang van SMF is bij het uitbouwttje aan de voorzijde. Onder dat uitbouwttje de ingang van de kelder-verdieping waar auto's voor konden rijden om margarine en andere producten te laden.

Op de eerste verdieping kwam kort na de oorlog Schrieks koekfabriek die bedrijfsruimte zocht nadat in hun vestigingsplaats Moerdijk hun bedrijf door oorlogshandelingen was verwoest

Het erkertje bestaat heden ten dage nog steeds

De heer Holthuis, directeur van de Stichtsche Margarinefabriek op zijn werkkamer. Let op het erkertje

stig uit Moerdijk. Hun fabrieksgebouw daar was tijdens oorlogshandelingen weggebombardeerd. Het achterste deel van het gebouw waar SMF zat werd gebruikt door Het "Nederlandsch Beheerinstituut". Het werd door dat instituut gebruikt voor de openbare vei-

Twee dames van kantoor; Fanny Wagt (links) en Willy Staal

ling van inbeslaggenomen bezittingen van o.a NSB-ers.

Margarineconventie

In de jaren dertig waren er in Nederland veel margarinefabrieken, grote en kleine. De concurrentie was groot in die tijd, mede door de crisis. Mensen hadden immers steeds minder geld te besteden, zodat de prijzen daalden en de fabrieken concurreerden hevig. Onder druk van de crisiswetgeving kwam in 1933 de Margarineconventie tot stand, eigenlijk een kartel van twintig margarinefabrikanten die de uitvoering van de

De firma Bakker en Zonen vervoerde veel grondstoffen

Crisis-Zuivelwet (1932) moest vergemakkelijken. Een belangrijk facet van de conventie was dat er een verbod kwam op de oprichting van nieuwe margarinefabrieken. Bovendien werd vastgelegd welke bedrijven welk percentages van de landelijke productie aan margarine mochten maken. De verhoudingen van vóór 1933 werden bevroren. De Stichtsche Margarinefabriek mocht 1,5% produceren van de totale hoeveelheid, terwijl Van den Bergh en Jurgens (Unilever) 70% had.

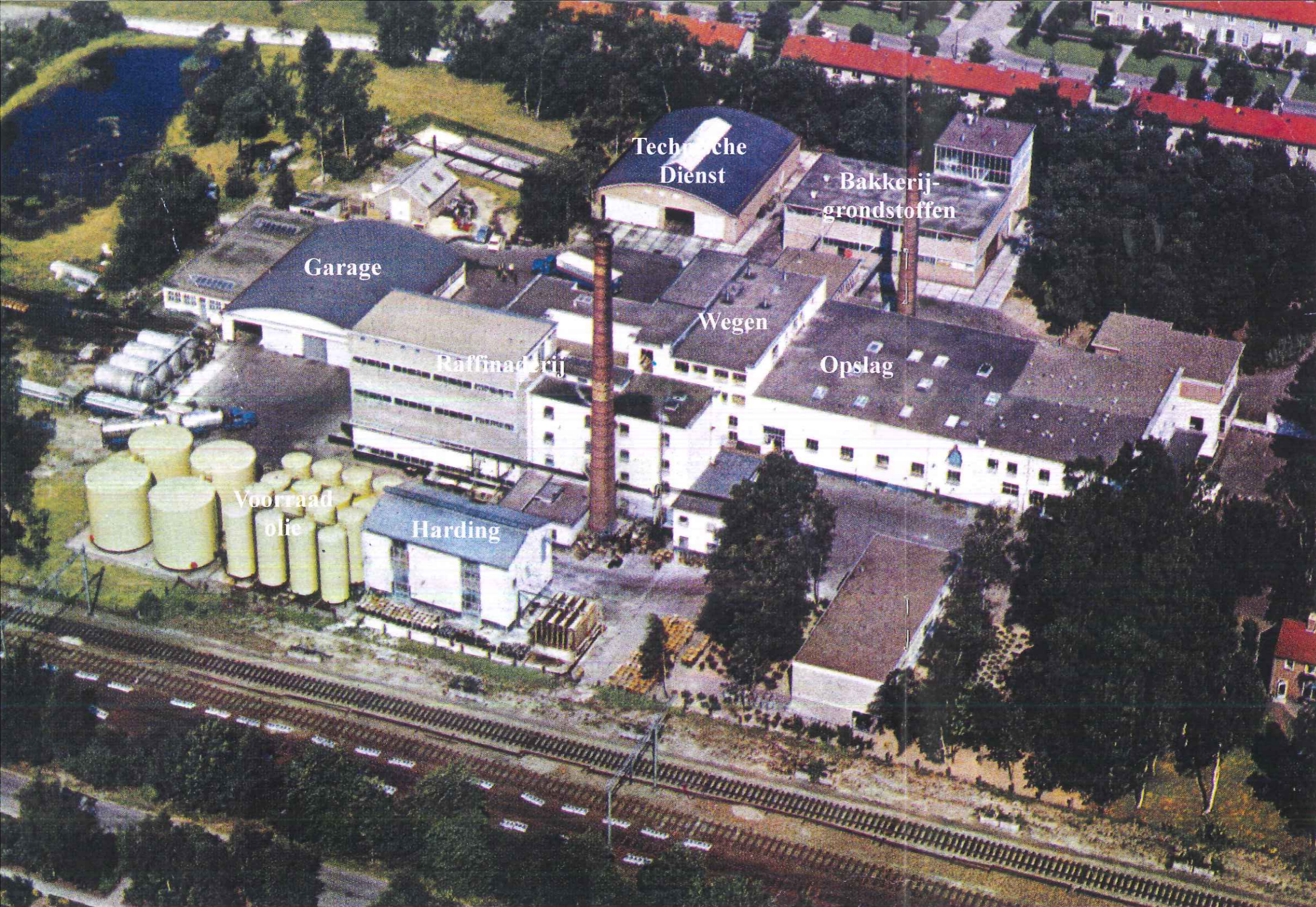
Die 1,5% ging over 20.000 tot 30.000 kg per week. SMF had rechten over die hoeveelheid verkocht aan Van den Bergh en Jurgens en ontving daarvoor geld: 20.000 x f 0,13. Dat te ontvangen was toen veel voordeliger dan zelf te produceren. Maar in 1949 liep dat contract af en SMF besloot zelf weer te gaan produceren.

Het dierlijke vet is hard en moet losgestoken worden en in een vat gedaan waarin het verwarmd wordt en vermengd met olie (bijvoorbeeld zonnebloemolie) zodat het eindproduct minder hard is en zich makkelijker laat verwerken.

Productie door de SMF in 1946

In die tijd werd vet in plakvormige pakjes (van 2 en 4

ons) geleverd. Daar zat een verpakking met banderol omheen, (vergelijkbaar met de banderol van de huidige pakjes sigaretten). Dat had te maken met belastingbetaling. Die banderollen moesten natuurlijk tegen diefstal beschermd worden en daarom lagen ze in de kluis van Van Straten en Boon.

Bak- en braadvet

Een fotoalbum met foto's uit 1946 geeft een beeld van de productiemethode van bak- en braadvet voor het huishouden. Vaten dierlijk vet werden per expeditie naar de fabriek gebracht. Dat was hard vet dat werd losgestoken uit het vat en in een mengbak gebracht. Het werd daarna gesmolten en gemengd met sojaolie, zonnebloemolie en andere stoffen. De warme substantie werd dan in vormen gegoten die, na afkoelen, een blok vet voor het koken thuis opleverde.

De plakken werden ingepakt, ongeveer zoals een chocoladereep is ingepakt en er kwam een banderol bij in verband met de belasting. De plakken vet kwamen samen in een kartonnen doos: Bak- en Braadvet.

Ruilen van grondstoffen

Er was na de oorlog veel gereguleerd. Op grond van een regeling van het "Productschap voor Margarine, Vet-

Luchtfoto van de Remia-fabrieken in 1965: Vooraan langs de spoorlijn: de voorraadtanks voor oliën en het gebouw voor de harding. Het dubbele gebouw achter de schoorsteen is de Raffinaderij. Links daarachter het gebouw met het gebogen dak: de garage. Achter de raffinaderij de gebouwen waar wordt afgewogen en het grote lage gebouw: de opslag. Deze beide gebouwen stammen in basis nog van de zeepfabriek De Duif. Het gebouw met het blauwe gebogen dak is de technische dienst en rechts daar naast het gebouw voor productie van bakkerijgrondstoffen

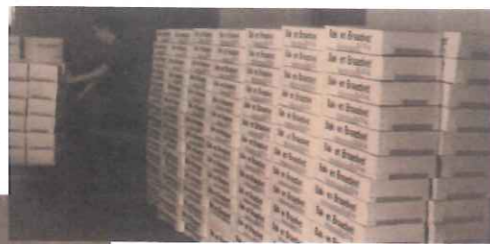
ten en oliën” mochten producten en grondstoffen “geruild” worden, vooral als het voor productie voor het buitenland was. SMF en Remia ruilden veel. Dat wilde niet zeggen dat de mensen van SMF en Remia elkaar goed

Het warme nog zachte eindproduct wordt in vormen gebracht en daarna gekoeld. Daardoor ontstaan de plakken vet die de huisvrouw voor bakken en braden kan gebruiken. Deze moeten worden ingepakt en daarna in dozen gepakt.

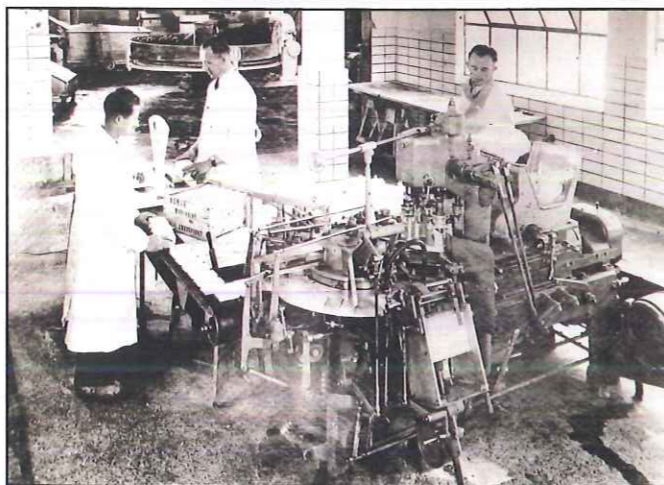

De heer Th.H.P. Lammers (Tom) kwam in 1946 bij de NV Stichtse Margarinefabriek die toen in Den Dolder was gevestigd. Hij was aanvankelijk hoofboekhouder, maar werd later, na de fusie met Remia, verantwoordelijk voor de reclame

in de fabrieksgebouwen in Den Dolder. Ook de SMF quote in de margarineconventie was voor beiden interessant” Dat leidde tot het besluit SMF en Remia te laten

fuseren. Dat gebeurde op papier op 6 juni 1951. De Rooij kreeg meerderheidsbelang en “Remia v/h A. de Rooijs Boterhandel” werd “Remia NV”. Verbouwing was natuurlijk noodzakelijk om het bedrijf in Den Dolder aan te passen en vanaf eind 1951 waren de medewerkers van Remia Amersfoort werkzaam in Den Dolder.

Verpakken van Remia margarine vermoedelijk begin jaren 50 in Den Dolder. De verpakking maakt nog melding van “Remia margarine Amersfoort”

Producten voor de bakkerij en Sweetened Fat
Een belangrijk product in de jaren 50 was KREMIA, een plantaardige slagroom voor bakkers en Horeca. En ook REUZELIN (later geheten Cremella) een broodverbeteraar. Daarnaast was “Sweetened Fat” een belangrijk product dat naar Groot-Brittannië ging. Door de goede verdiensten op deze producten te investeren

De broodverbeteraar Cremella wordt afgewogen

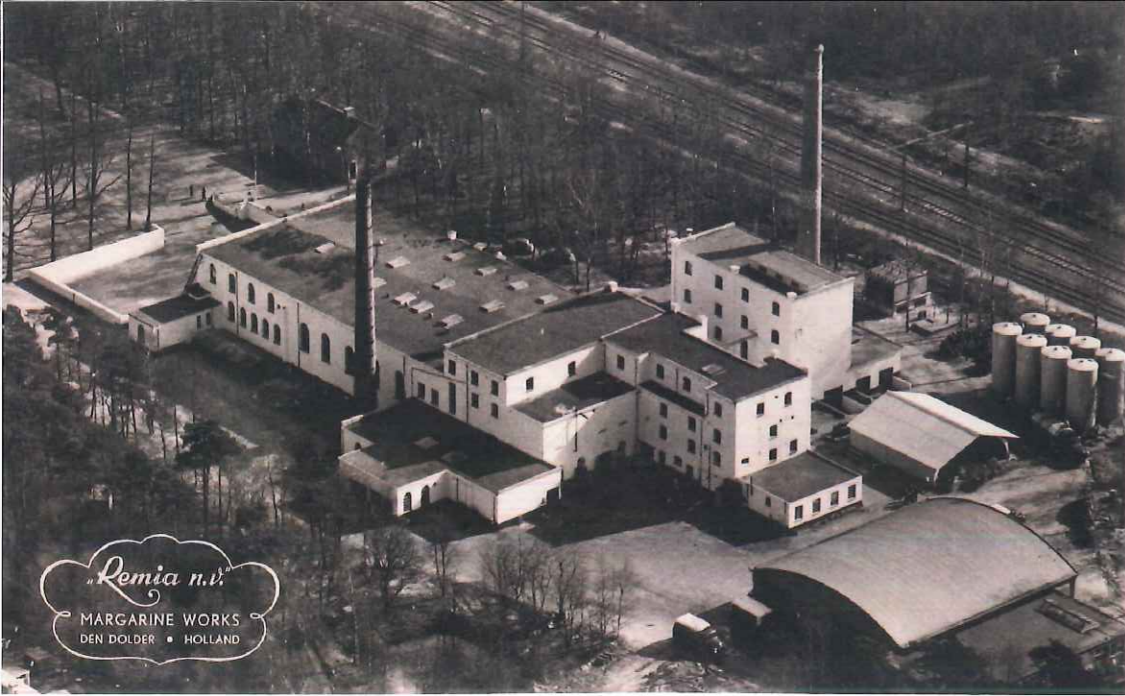
in het eigen bedrijf kon in 1955 een moderne olieraffinerij worden gebouwd en in 1958 een oliehardingsbedrijf. Daardoor werd Remia minder afhankelijk van bepaalde leveranciers wat de bedrijfsvoering wel vergemakkelijkte. Maar omdat dit soort producten niet bij particulieren terecht kwam en ik me wel op die particulieren wil richten in dit verhaal, laat ik het bij deze opmerkingen.

Vertegenwoordigers van Remia
Remia had al in de “Amersfoortse tijd” het systeem van werken met vertegenwoordigers die de margarine brachten naar de klanten (kruideniers, melkboeren e.d.). Margarine dus rechtstreeks van de fabriek naar de winkel. De vertegenwoordigers reden met vrachtauto's van 5 ton.

Dagindeling voor de vertegenwoordiger:
De heer Gerrit Brinkhorst die 38 jaar bij Remia werkte, was lange tijd vertegenwoordiger. Hij vertelt: De dag begon vroeg. Half acht was de tijd voor vertrek vanaf het depot (in dit geval de fabriek in Den Dolder). De auto stond dan al op de helling voor de kelderderdieping, waar de monteurs van de garage hem hadden neergezet. De bestelde voorraad werd al geladen door middel van een lopende band die de dozen transporteerde naar de auto, maar daarin werden ze met de hand gestapeld, zodanig dat ze stevig klem stonden. Als de vertegenwoordiger en de bijrijder aan kwamen dan hielpen ze soms de auto te laden. Zo'n auto, een Bedford vrachtwagen van 5 ton, had niet alleen achterdeuren waardoor de lading naar binnen werd gebracht, maar ook een zijdeur, die vooral gebruikt werd bij de klant om af te leveren. Als je die

Auto van een vertegenwoordiger

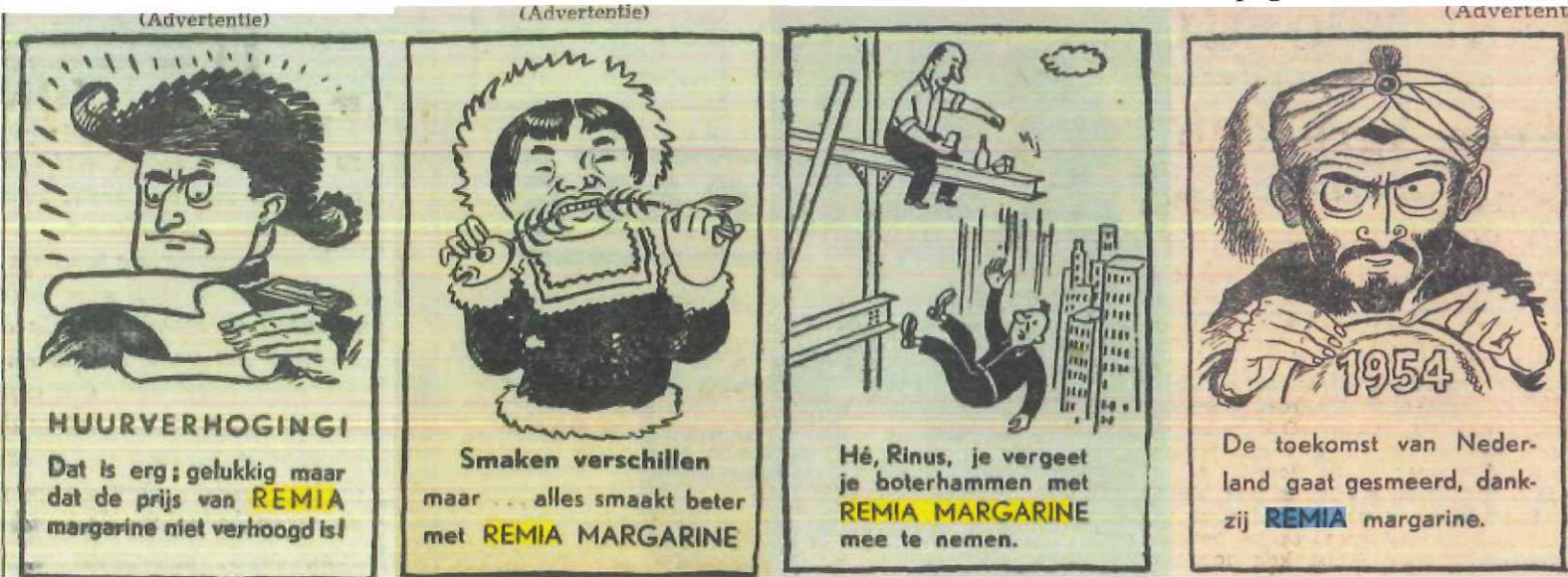
De Remia fabriek omstreeks 1956. Rechts vooraan met het bolle dak de garage met daarnaast twee auto's van vertegenwoordigers. Helemaal links bij de witte muur de helling naar de kelder verdieping waar de auto's werden geladen

deur open deed, stond links de grote hoeveelheid dozen Dex en rechts, eigenlijk vlak achter de kabine, de andere soorten zoals Zilver, Planten en Kroon en later

sla- en fritessaus. Gedurende de werkdag werden zo'n zestig tot tachtig klanten bezocht. De margarine werd afgeleverd bij het huis/bedrijf van de melkhandel, waar meestal de vrouw de dozen in ontvangst nam en de rekening betaalde. Soms kon dat niet en dan moest de melkboer opgezocht worden in de wijk en werd de sleutel gehaald zodat afleveren in de voorraadschuur gedaan kon worden. Voor de bijrijder was het de kunst om helemaal klaar te zijn met transporteren van de

dozen als ook de vertegenwoordiger klaar was met afwerking van de betaling. Vaak moest de bestelling in de kelder gezet worden en dan gooide de vertegenwoordiger het aan en de bijrijder ving het dan op. Een "gewichtige" zaak: DEX zat met 40 pakjes in een doos en die doos woog daarmee 10 kg. Planten zat in een "halve doos" en daarin zaten twintig pakjes.

Humoristische Reclamecampagne in 1954

Wikkel van DEX-margarine, hier met een reclame van tafelmessen verkrijgbaar in ruil voor Pasteurmerken. Zo'n merkje is te zien links van het grootgedrukte woord DEX.

Aan het einde van de dag reed Gerrit dan weer terug naar het depot, waar de administratie van de dag gemaakt moest worden. De bijrijder telde in de auto de voorraad op, zodat bij aankomst meteen de bestelling

ingeleverd kon worden. Maar het was vaak pas om een uur of zeven dat de auto terug was bij het depot. De overgebleven margarine bleef in de auto en werd de volgende dag aangevuld vóór vertrek. Op vrijdagavond echter werd de overgebleven margarine terug gezet in het pakhuis en volgde de weekafrekening bij de heer Scholman, ieder op zijn beurt. Dus wie het eerst binnen was, kon het eerst naar huis met een sigaretje van de baas!

Het ontvangen geld werd dagelijks in een speciale geldzak (soms wel fl. 8000,-) in een brievenbus gooid waarna het in een kluis terecht kwam.

Bij de verwerking van de administratie van de vertegenwoordigers speelde de Hollerith-machine een grote rol door veel rekenwerk uit handen te nemen. Eigenlijk was het een voorloper van de huidige computer. Rechts de heer Leo Lammers, hoofd administratie

Verkopen is een kunst

De kunst voor een vertegenwoordiger was natuurlijk om zo veel mogelijk klanten te krijgen. Klanten werden geworven door pionier-vertegenwoordigers die de particuliere melkhandels bezochten. Gerrit herinnert zich dat er een periode was dat dat op een bijzondere manier gebeurde. Dat was de periode van de Bambino-

Kent u de details van Den Dolder?

Een fraai stuk architectuur. Misschien toch niet zo eenvoudig. Wie oog heeft voor detail en tijdens een fietstour rustig om zich heen kijkt kan aan dit pand, Paltzerweg 287, wel wat beleven.

En nu de nieuwe opgave:

Torentjes blijven mij boeien. U ook?

Waar is dit?

Stuur uw oplossing of commentaar, maar ook uw eventuele suggesties voor meer details van Den Dolder die we in de puzzel kunnen opnemen naar de redactie.

redactie@historischeverenigingdendolder.nl

Bij REMIA-Margarinefabrieken N.V. te DEN DOLDER is plaats voor een

VERTEGENWOORDIGER

Voor het rayon Zuid-Limburg voor de verkoop en aflevering van frites-saus vetten en margarine.

Voor deze functie komen in aanmerking, zij die over prima referenties beschikken en bewijzen van verkoopcapaciteit kunnen overleggen.

Bekendheid in deze branche strekt tot aanbeveling.

Schriftelijke sollicitaties, met uitvoerige inlichtingen en referenties aan: **REMIA N.V.**, Den Dolder.

Advertentie in het Limburgsch Dagblad van 18 mei 1963

Zo gezellig is het spelen met Bambino-stenen. Plaatje uit een folder voor het bestellen van geschenken

stenen. De melkhandel werd dan aangespoord Dex te gaan verkopen. Wat hielp was dat de pioniervertegenwoordiger bij het uitgaan van de lagere school in een dorp zakjes Bambinostenen aan de leerlingen uitdeelde. Daar werd dan uiteraard bij verteld dat je zo'n zakje kreeg bij 3 pakjes DEX en dat die te koop waren bij

GRATIS!

Een zakje met 7 BAMBINO-BOUWSTENEN

Kijk, dat is leuk voor de kinderen! Bij aankoop van 3 pakjes Dex ontvangt u - als speciale verrassing - een zakje met 7 Bambino-bouwstenen.

Vraag Uw melkhandelaar naar Dex - bereid om 100% gepasteuriseerde grondstoffen - zo heerlijk van smaak en... met Pastur garantiemerk.

* Deze aanbieding is tijdelijk!

Remia
MARGARINEFABRIEKEN N.V. DEN DOLDER

Pastur garantiemerk op twee verschillende plaatsen. Vraag de Nieuw DEX garantiesticker.

Actie Bambinostenen bij drie pakjes Dex Nieuwsblad van het Noorden 12 dec. 1963

Nieuwe straten in Den Dolder

De laatste jaren zijn er in Den Dolder heel wat nieuwe straten bij gekomen. Allemaal genoemd naar bekende Doldenaren, deels op voorstel van de Historische Vereniging. Bij elke foto de tekst aan de hand waarvan de gemeenteraad van Zeist besliste over de straatnaam.

Aalbert Evert van Sprakelaar

Aalbert Evert (Ab) van Sprakelaar werd op 27 februari 1926 in Zeist geboren. Hij trouwde te Zeist op 8 januari 1948 Melisina van Asselt. Zijn adressen vanaf 1948: Ta-veernelaan 12 a, Willem Arntszlaan 10 (1951) en Maria van Vulpenlaan 8 (1961). In 1997 vertrok hij uit Den Dolder, maar bleef wel binnen de gemeente Zeist wonen.

Hij heeft veel werk verricht voor de buurtschap Den Dolder, met name op het gebied van maatschappelijk welzijn van zowel ouderen als jongeren. Hij was onder

andere vanaf de oprichting in 1951 bestuurslid, respectievelijk penningmeester van de Dolderse Speeltuinvereniging en vanaf 1976 penningmeester van de Bejaardenvereniging Den Dolder. Beide functies heeft hij zeker tot 1981 uitgeoefend.

Van 1965 tot 1978 was Van Sprakelaar lid van de gemeenteraad. Eerst zat hij in de raad namens de P.v.d.A. en later voor DS'70. Vanaf 1950 was hij vele jaren bestuurslid van de afdeling Den Dolder van de P.v.d.A. In 1970 was hij medeoprichter van de afdeling Zeist van DS'70.

In 1982 werd hij onderscheiden met de eremedaille verbonden aan de orde van Oranje-Nassau, in zilver.

Op 26 oktober 2003 is Van Sprakelaar te Utrecht overleden en op 31 oktober d.o.v. te Amersfoort gecremeerd.

Janna van Overeem

Janna van Overeem, roepnaam Jannie, werd geboren te Zeist op 13 april 1912. Zij was de oudste van drie kinderen. Het gezin woonde op het adres Dolderseweg 189.

Tussen 1930 en 1941 heeft zij een aantal jaren in Utrecht en in Baarn gewoond. Van 24 april 1941 tot 3 april 2006 woonde zij in Den Dolder in het huis aan de Dolderseweg waar zij was geboren en getogen. Volgens het bevolkingsregister was zij verpleegster, maar uit een interview in de Dolderse Kroniek blijkt dat zij kraamzuster was. Zij stond in Den Dolder bekend als 'Zuster Overeem' en als vroedvrouw heeft zij veel kinderen ter wereld helpen brengen. Tot 1972 is zij in het kraamwerk actief geweest.

Jacobus van Mil

Jacobus (roepnaam Ko) van Mil werd geboren te Amsterdam op 31 januari 1919. Hij trouwde te Utrecht op 23 augustus 1944 met Willy Rebergen. Op 24 augustus 1944 kwam hij in Den Dolder wonen. Tot 1957 woonde hij Dolderseweg 119 en daarna Dr. Van der Hoevenlaan 12. Hij was kantoorbediende en zijn laatste functie was die van chef bij het expeditiebedrijf Van Gend & Loos te Utrecht. Op 25 oktober 1969 is hij plotseling thuis overleden.

Hij was een van de medeoprichters van D.O.S.C. en een aantal jaren voorzitter van de vereniging. Hij heeft de vereniging door een financieel moeilijke periode geloodst. Hij stond bekend als een harde werker voor de Dolderse sportjeugd. 'Maar

vooral het werk voor de jeugd had zijn bijzondere voorliefde. Altijd was hij bereid, recht tegenover de sportvelden wonende, in te vallen wanneer een scheidsrechter verstek liet gaan. Achter de schermen werkte hij mee aan de inrichting van het clubhuis. Een groot aandeel had hij in het slagen van de laatstgehouden loterij ten bate van het clubhuis. Kortom, een man die veel, zeer veel voor DOSC was en deed.', aldus de Nieuwe Zeister Courant van 27 oktober 1969.

Die krant schreef verder: 'Mogen de zeer velen Dolderse sportlieden, die veel aan hem en zijn werk te danken hebben, hem nimmer vergeten.' Hoe passend zou het zijn een straat naar hem te vernoemen.

Remia is topkwaliteit. Omdat Remia de fijnste grondstoffen volledig automatisch verwerkt in eigen ultra-moderne raffinaderij. Alleen Remia margarine is zo lekker, natuurzuiver en vers door de unieke pasteurisatie. Bovendien zo gezond omdat vitaminen en caroteen worden toegevoegd. En . . . makkelijk smeerbaar, óók hartje winter! Remia sla- en fritessaus, zacht als room.

Remia Dex het merk van uw melkman. Hij verkoopt het graag. Proef maar eens, dan begrijpt u waarom!

Remia - Zweedse kroon al 24 jaar bereid volgens zorgvuldig be-waard Zweeds recept. Heerlijk op uw brood. Fijn om te bakken en te braden.

Remia Zilver de lekkere margarine met de rijke smaak. In aluminiumfolie verpakt en daardoor langer vers. Zuiver plantaardig en licht ge-zouten.

Remia Planten zuiver plantaardig - uit de kostbare oliën van zonnebloem, mais en cocos. Onge-zouten . . . puur natuur!

Remia Goud uit 100% zuivere zonnebloemolie. Rijk aan meervoudig onverzadigde vetzuren en daardoor extra gezond. Zo uit de koelkast smeerbaar.

Remia Halvarine

de "margarine" die aan uw lijn denkt! Even lekker, even vers, even zuiver als alle andere Remia produkten, maar met de helft aan calorieën. In nieuw licht- en lucht-werend kuipje.

Remia dieet

Met het zeer hoge percentage van 50-55% meervoudig onverzadigde vetzuren. Zuiver plantaardig en ongezouten. In extra stevig, licht- en luchtwerend kuipje.

Remia slasaus

zacht en romig, maakt van elke slaschotel een delicatessen. In praktische, royale torenfles met doseerdop.

Remia fritessaus

Zijn uw kinderen ook zo dol op frites 'mèt'? Zorg dan dat u Remia fritessaus in huis hebt. Neerlands grootste fritessausmerk!

Remia frituurvet

om zelf in een ommezien heerlijke, goud-gele frites te bakken. Zuiver plantaardig.

Pasteurspaarmerken op alle* Remia produkten

Omdat u op Remia produkten waardevolle Pasteurmerken aantreft, kunt u in recordtempo sparen voor de prachtige geschenken in dit boekje. Vóór u het weet, hebt u het vereiste aantal merken bij elkaar. Op Remia Zilver, Remia Planten, Remia Goud alsmede op Remia sla- en fritessaus en Remia frituurvet krijgt u zelfs 2 Pasteurspaarmerken.

Maar het Pasteurmerk is méér dan een spaarzegel. Het is tevens uw garantie voor volmaakte zuiverheid. Voor alle Remia-produkten geldt: door pasteurisatie langer vers . . . véél lekkerder!

*Uitgezonderd Remia Dieetmargarine en Remia Halvarine.

Remia Margarinefabrieken N.V. Den Dolder

In de geschenkgids 1969-1970 beveelt Remia de producten aan en geeft uitleg. Bijna overal zitten Pasteurmerken op zodat je snel kunt sparen voor prachtige geschenken

die en die melkhandel. Via de kinderen kwamen dan vanzelf de moeders vragen om DEX en Bambinostenen. Later konden zegeltjes, z.g. pasteurmerkjes gespaard worden voor gratis messen en kop en schotels. Aanvankelijk waren het dus alleen melkhandels die de margarine verkochten. Later kwamen daar de zelfstandige kruideniers bij (die verkochten geen DEX maar Zilver en Zweedse Kroon) en nog later werden de groothandels klanten van Remia. De betreffende winkels, zoals SRV, Kroon, Centra, Végé, Vivo, A&O, Spar werden dan bevoorrad vanuit het magazijn van hun groothandel. Naar die grossiers reden natuurlijk de grote opleggers die Remia ook nog zelf heeft gehad.

Wat werd er nu zoal afgeleverd bij een klant melkhandel? Bijvoorbeeld 4 dozen Remia Dex, en één doos

Zilver en één doos Zonnejeugd. Zonnejeugd was een margarinesoort waarin extra vitaminen en andere stoffen gemengd waren en die dus heel gezond was voor

Remia ook in Suriname. Een advertentie in het blad Nieuw Suriname van 23 september 1960, waarin groothandelaar De Vries reclame maakt voor Remia margarine

Remia

de beste margarine en de fijnste sausen

Productenoverzicht voor de consument 1969-1970

jonge mensen. Bij zo'n bestelling werden bonnen geleverd. Op de zes dozen margarine kreeg de melkhandelaar bijvoorbeeld 12 bonnen. Later konden die worden ingeleverd en werd daar voor $12 \times f 0,25 = f 3,-$ uitbetaald. Dit bonnensysteem was dus een stimulans om zo groot mogelijke hoeveelheden ineens af te nemen, want het bonnensysteem was progressief, grotere aantallen dozen margarine leverden extra veel bonnen op.

Van die vertegenwoordigers waren er een kleine dertig die werkten van Midden Nederland tot in Groningen. De Betuwe was aanvankelijk zo'n beetje het zuidelijk-

**SPAAR PASTEURMERKEN
VAN Remia**

Het knippen van merkjes en bonnetjes was in de jaren 60 en 70 een ware rage in Nederland

merend en Veendam.

Een spaarsysteem met grote gevolgen

De Pasteurmerken die op de meeste producten stonden ontwikkelden zich tot een spaarsysteem. Wie Pasteur-

merkjes uit de wikkels knipte en die in een "vetvrij" zakje en met bijbetaling naar de fabriek opstuurde kon serviesgoed, en ook andere zaken, bestellen. Het meest bekend werden de porseleinartikelen. Echt Beiers porselein dat de Nederlandse huisvrouwen heel graag in huis wilden hebben.

Hierover, maar ook over de grote vlucht die de sausen

Het echte Beierse porselein met oudhollandse decors, het ontbijtservies waarover u in het volgende nummer nog veel meer zult zien.

Verantwoording illustraties

Blz. 8 links en rechts boven: Archief Remia
Blz. 8 rechts onder: Krantenarchief Het Utrechts Archief
Blz. 9: fotoalbum Familie Gijs Franken
Blz. 10 links onder:, 14 links onder, 24 rechts: Frits Stuurman
Blz. 10 andere twee, blz. 11 en blz. 14 links boven en blz. 15 links, blz 17 rechts: Archief Tom Lammers
Blz. 12, 16 boven, 17 links, 19 links onder en 24 links: Archief Remia
Blz. 14 rechts onder: Archief Historische Vereniging DD
Blz. 15 rechts: Archief Ron Sprong
Blz. 16 onder, 19 rechts en boven en 22 onder: Krantenarchief Koninklijke Bibliotheek
Blz. 22 boven en 23: Archief Wegter Consumenten Hengelo

Voor iedere maaltijd, voor elk moment,
een bijpassende saus.

Voor elke maaltijd heeft Remia een bijpassende saus in een handige knijptube. Met de Remia knijptubes zijn de verschillende sauzen gemakkelijk en schoon te doseren. Elke maaltijd wordt pas echt een feest als één van de acht Remia smaken op tafel staan. Remia snacksauzen, altijd een feest!

Remia
altijd een feest!